

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-13>

УДК 004.9+339

Анна ШІЛІНГ

Національний університет «Львівська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0003-1063-3437>

e-mail: anna.y.shilinh@lpnu.ua

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОБРОБКИ ДАНИХ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В роботі запропоновано візуалізацію процесів обробки даних для інформаційної системи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності за допомогою діаграм потоків даних. Визначено основні зовнішні чинники впливу на процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, який реалізовуватиметься за допомогою інформаційної системи на ринку інформаційних продуктів та послуг. Розроблено структуру діаграм потоків даних функціонування інформаційної системи щодо складання договору купівлі-продажу інтелектуальної власності та передачі прав власності на продукт, а також договору завдатку та оплати за об'єкт інтелектуальної власності з урахуванням зовнішніх чинників впливу. Результати дослідження використовуються і можуть бути використані для проектування відповідної інформаційної системи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, діаграма потоків даних, інформаційна система, ринок інформаційних продуктів та послуг, комерціалізація.

Anna SHILINH

Lviv Polytechnic National University

VISUALIZATION OF DATA PROCESSING PROCESSES FOR THE INFORMATION SYSTEM OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS OBJECT COMMERCIALIZATION

The aim of this article is to visualize the data processing processes for the information system of intellectual property rights commercialization. The article analyses the main legislative and regulatory documents governing the process of intellectual property rights commercialization in the information products and services market in Ukraine. It is also determined that the functioning of this information system will be influenced by external market factors. In particular, the main ones include economic development of the countries where the process of intellectual property rights commercialization takes place, legislation and regulatory framework of the country, financial regulation of the process of intellectual property rights commercialization. Based on these results, the author developed the structure of the data flow diagram of the information system for drafting an intellectual property sale and purchase agreement, taking into account external factors of influence. This data flow diagram includes such processes as determining the terms of the intellectual property contract for an intellectual property object, forming the relevant contract and confirming it. The paper also contains the structure of the data flow diagram for the transfer of product ownership and the intellectual property deposit and payment agreement, taking into account external factors of influence. It includes a description of such processes as the formation of a deposit agreement, order fulfillment control, and payment for the execution of the process of buying and selling an intellectual property object. The proposed visualization of data processing processes for the information system for commercialization of intellectual property rights objects includes a database of laws and regulations of Ukraine and can be expanded for use outside Ukraine. The results of the study are applied and can be used to development an appropriate information system of intellectual property rights commercialization, taking into account the influence of external factors of the market of information products and services.

Keywords: intellectual property, data flow diagram, information system, market of information products and services, commercialization.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Розвиток ринку інформаційних продуктів та послуг переніс більшість економічних процесів та операцій у віртуальне середовище. Це створило нові можливості, а також спровокувало нові ризики. Сучасний розвиток науки у світі стимулює інтенсивний обмін визначними результатами науково-технічної діяльності, зокрема і різними об'єктами інтелектуальної власності. На сьогодні цей процес є невід'ємною частиною сфери економічних відносин.

Комерціалізація результатів інтелектуальної діяльності є складним та багатокomпонентним процесом, який має на меті отримання прибутку за практичне використання цих результатів. Він включає тісну взаємодію науки та промисловості з використанням інформаційного забезпечення з врахуванні економічних та соціальних факторів, появи та використання інтелектуальної власності. Також важливу роль у цьому процесі відіграють сучасні тенденції у бізнесі та економіці, що ґрунтуються на маркетингових дослідженнях [1].

Саме тому коректна організація віртуального середовища для комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності є запорукою ефективності та безпечності процесу здійснення продажу з врахуванням нормативно-правових, цивільних прав та обов'язків його учасників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання об'єктів інтелектуальної власності в Україні регулюється її законодавством. Перелік об'єктів права інтелектуальної власності визначено у статті 420 Цивільного кодексу України [2].

Зокрема, до них належать:

- ✓ літературні та художні твори;
- ✓ комп'ютерні програми;
- ✓ компіляції даних (бази даних);
- ✓ фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення;
- ✓ наукові відкриття;
- ✓ винаходи, корисні моделі, промислові зразки.

Основи державної політики в галузі науково-технічної інформації, порядок її формування і реалізації в інтересах науково-технічного, економічного і соціального прогресу країни визначені у Законі України «Про науково-технічну інформацію» [3].

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» містить визначення правових, організаційних та фінансових засад функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади [4].

Національний стандарт, який є обов'язковим для застосування суб'єктами оціночної діяльності під час проведення оцінки майнових прав інтелектуальної власності, а також особами, які здійснюють відповідно до законодавства рецензування звітів про оцінку, визначено відповідною Постановою Кабінету Міністрів України Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [5].

Організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-комунікаційних систем та визначає права і обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції встановлено у Законі України «Про електронну комерцію» [6].

Постанова Кабінету Міністрів про «Захист прав споживачів» регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, зокрема й інтелектуальної, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів [7].

Затвердження порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності та визначення деяких питань надання Міністерством освіти і науки і Міністерством економічного розвитку і торгівлі (у сфері інтелектуальної власності) платних адміністративних послуг визначено у відповідних Постановах Кабінету Міністрів України [8, 9].

До Міжнародних нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності належить зокрема, «Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності», мета якої сприяти охороні інтелектуальної власності у всьому світі шляхом співпраці держав і у відповідних випадках у взаємодії з будь-якою іншою міжнародною організацією та забезпечувати адміністративне співробітництво Союзів [10].

Питання комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності є актуальною темою для сучасних досліджень. Зокрема, у роботі [11] розглянуто систему інтелектуальної власності в Україні. Викладено основні положення законодавства України з питань інтелектуальної власності та її правової охорони; відзначено особливості авторського права і суміжних прав, а також права промислової власності. Підходи до оцінки вартості інтелектуальної власності в Україні є темою дослідження [12].

Розвиток методів стимулювання продажів об'єктів інтелектуальної власності описано у роботах [13, 14]. Дослідження [15] містить аналіз використання аутсорсингових систем у сфері інтелектуально-інноваційної діяльності підприємств. Аналіз основних проблеми електронної комерції та методи вирішення цих проблем є темою дослідження [16].

Але жодне з досліджень не визначає можливість побудови коректного віртуального середовища для інформаційної системи комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності шляхом візуалізації процесів обробки даних. Це зумовлює актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті

Метою статті є візуалізація процесів обробки даних для інформаційної системи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності з врахуванням нормативно-правових, цивільних та фінансових вимог до цього процесу та впливу зовнішніх чинників за допомогою діаграм потоків даних.

Виклад основного матеріалу

Об'єкт права інтелектуальної власності або інтелектуальна власність (ІВ) – це результати інтелектуальної, творчої діяльності людини у виробничій, науковій, літературній, художній та інших сферах, права на які охороняються законом [17].

На процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, який реалізовуватиметься за допомогою інформаційної системи, впливатимуть певні зовнішні чинники, які стосуються ринку інформаційних продуктів та послуг.

Зокрема, можна виділити наступні:

1. **Економічний розвиток країн, де відбувається процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.** Процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності не обмежується лише територією України, або окремо взятої країни. Саме тому на цей процес впливатиме економічний розвиток тих країн, які будуть користуватися інформаційною системою.

2. **Законодавство та нормативно-правове регулювання країни.** Інформаційна система повинна містити базу нормативно-правових документів та відповідного законодавства країни, де здійснюватиметься процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності. Це дозволить запобігти виникненню конфліктів у цьому процесі.

3. **Фінансове регулювання процесу комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.** Платіжні системи, через які провадитиметься процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності повинні бути доступними у країнах, де використовуватиметься запропонована інформаційна система. Це є основою для безпечного та результативного процесу для його учасників.

Проектування інформаційної системи для комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності представлена за допомогою діаграм потоків даних функціонування інформаційної системи щодо складання договору купівлі-продажу інтелектуальної власності, передачі прав власності на продукт, а також договору завдатку й оплати інтелектуальної власності з урахуванням зовнішніх чинників впливу.

Запропоновані діаграми потоків даних функціонування інформаційної системи містять базу даних законів та нормативно-правових актів України, і можуть бути розширені для використання поза межами України.

Для представлення функціонування частини інформаційної системи щодо складання договору купівлі-продажу об'єктів права інтелектуальної власності та передачі прав власності на продукт з урахуванням зовнішніх чинників впливу побудовано діаграму потоків даних (рис. 1).

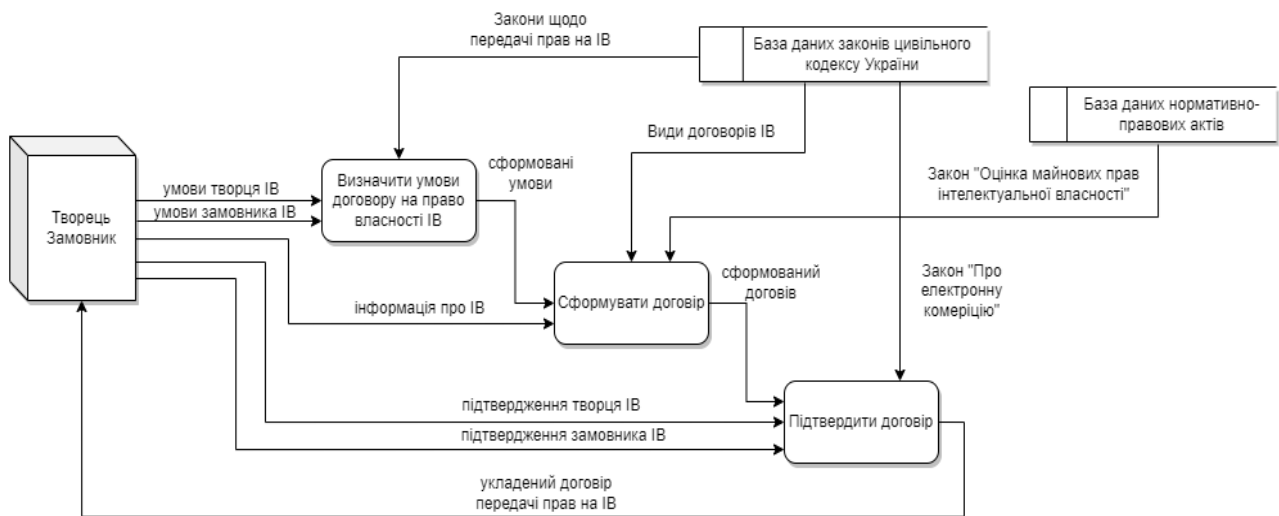


Рис. 1. Діаграма потоків даних щодо формування договору купівлі-продажу об'єктів права інтелектуальної власності та передачі прав власності на продукт з урахуванням зовнішніх чинників впливу

Діаграма на рис. 1 показує частину інформаційної системи формування договору купівлі-продажу об'єктів права інтелектуальної власності та передачі прав власності на продукт, яка включає такі процеси:

1. **Процес визначення умов договору на право власності інтелектуальної власності.** На цей процес впливають відповідні положення щодо передачі прав на інтелектуальну власність, отримані із бази даних законів Цивільного кодексу України [2]. Відповідно, на вхід процес отримує окремо умови від Творця об'єкту права інтелектуальної власності та його Замовника, а на вихід у наступний процес – сформовані умови обома сторонами.

2. **Процес формування договору на комерціалізацію об'єкту права інтелектуальної власності** Даний процес формує договір, базуючись на видах договорів для об'єктів інтелектуальної власності, отриманих із бази даних законів Цивільного кодексу України, а також включає оцінку інтелектуальної власності визначену Постановою Кабінету Міністрів № 1185 від 3 жовтня 2007 р. Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [5] із бази даних нормативно-правових актів.

3. **Процес підтвердження договору на комерціалізацію об'єкту права інтелектуальної власності.** Оскільки комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності відбувається електронним способом, тому цей процес відбувається на основі положень Закону «Про електронну комерцію» [6], отриманого із бази даних законів Цивільного кодексу України. Підтвердження договору надає достовірність передачі прав власності на створену інтелектуальну власність від Творця до Замовника. На вхід даний процес отримує підтвердження окремо від Творця та Замовника об'єкту інтелектуальної власності та сформований відповідний договір, а на вихід надає зовнішнім сутностям – творцю ІВ та замовнику ІВ – укладений договір передачі прав на об'єкт права інтелектуальної власності.

Для представлення функціонування частини інформаційної системи щодо договору завдатку та оплати за об'єкт права інтелектуальної власності з урахуванням зовнішніх чинників впливу побудовано відповідну діаграму потоків даних (рис. 2).



Рис. 2. Діаграма потоків даних щодо формування договору завдатку та оплати за об'єкт права інтелектуальної власності з урахуванням зовнішніх чинників впливу

Діаграма на рис. 2 показує частину інформаційної системи формування договору завдатку та оплати за об'єкт права інтелектуальної власності, яка включає такі процеси:

1. **Процес формування договору про завдаток.** Цей процес виконується згідно Закону України «Про захист прав споживачів» [7] отриманий із бази даних законів Цивільного кодексу України. Він формує договір із Замовником щодо отримання завдатку і визначає умови при його поверненні та повній оплаті. На вхід процес отримує завдаток та підтвердження договору завдатку від Замовника, а на виході - виконання наступного процесу договору про завдаток.

2. **Процес контролю виконання замовлення.** На вхід процес отримує інформацію про виконання замовлення на об'єкт права інтелектуальної власності від Творця. У випадку, якщо Творець не виконує замовлення, то завдаток замовлення повертається Замовнику. А у випадку успішного виконання відбувається перехід до процесу «Оплатити виконання ІВ».

3. **Процес оплати за об'єкт права інтелектуальної власності.** Цей процес виконується відповідно до Закону «Про електронну комерцію» [6] із бази даних законів Цивільного кодексу України, оскільки здійснюється повна оплата замовлення з врахуванням всіх умов для Замовника та Творця. Саме тому на вхід процес отримує чек про повну оплату за об'єкт інтелектуальної власності від Замовника, а на вихід надсилає чек про оплату за виконання замовлення Творцю.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, запропонована візуалізація процесів обробки даних для інформаційної системи є невід'ємною частиною формування коректного та безпечного віртуального середовища для процесу комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності. Зовнішні чинники впливу, такі як економічний розвиток країн, де відбувається процес комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, законодавство та нормативно-правове регулювання країни, фінансове регулювання процесу комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, дають можливість врахувати особливості організації та функціонування ринку інформаційних продуктів та послуг. Варто підкреслити, що запропоновані діаграми потоків даних для функціонування інформаційної системи щодо складання договору купівлі-продажу об'єкту права інтелектуальної власності,

передачі прав власності на продукт та договору завдатку й оплати за об'єкти права інтелектуальної власності з урахуванням зовнішніх чинників впливу враховують основні закони, нормативно-правові акти України, але можуть бути розширені для використання поза межами України. Результати дослідження можуть бути використані для проектування відповідної інформаційної системи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

Література

1. Інтелектуальна власність: магістерський курс : підручник / [П.Г. Перерва та ін.]. – Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут". – Харків : Планета-Прінт, 2019. – 1002 с.
2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято ВР України від 10.06.2023 № 2763-IX] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 40-44. – Ст. 356. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Про науково-технічну інформацію [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято ВР України від 19.04.2014 № 1170-VII] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 33. – Ст. 345. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3322-12#Text>
4. Про науково-технічну діяльність [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято ВР України від 31.03.2023 № 2849-IX] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2016. – № 3. – Ст. 25. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3322-12#Text>
5. Про затвердження Національного стандарту №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів : [прийнято від 03.10.2007 № 1185]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text>
6. Про електронну комерцію [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято ВР України від 19.11.2022 № 2529-IX] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015. – № 45. – Ст. 410. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
7. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято ВР України від 19.11.2022 № 2529-IX] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 30. – Ст. 379. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
8. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів : [прийнято від 30.05.2011 № 550] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1716%2D2004%2D%EF&p=1113302200186125#Text>
9. Деякі питання надання Міністерством освіти і науки платних адміністративних послуг [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів : [прийнято від 23.12.2004 № 1716]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2011-%D0%BF#Text>
10. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 року // Митна енциклопедія : у 2 т. / І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хм. : ПП Мельник А. А., 2013. – Т. 1 : А – Л. – 472 с.
11. Кірін Р. С. Інтелектуальна власність : підручник [Електронний ресурс] / Р. С. Кірін, В. Л. Хоменко, І. М. Коросташова. – ДВНЗ "Національний гірничий університет". – Д. : НГУ, 2012. – Режим доступу : <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/146614>
12. Кирій В. В. Підходи до оцінки вартості інтелектуальної власності в Україні / В.В. Кирій, В.А. Шемшур // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конф. «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнесовіта», м. Харків, 3 листопада 2020 р. – С. 152–156.
13. Неруш Є. І. Розвиток методів стимулювання продаж об'єктів інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Є. І. Неруш, А. Е. Передрій, П. Г. Перерва // Матеріали 10-ї Всеукраїнської науково-практичної конф. молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності «Законодавство України у сфері інтелектуальної власності та його правозастосування: національні, європейські та міжнародні виміри», м. Київ, 30 вересня 2022 р. – С. 277–281. – Режим доступу : https://drive.google.com/file/d/10xwRhkiSps3CHKtv-WHocYN5gkE_kJLM/view
14. Kocziszky G. Reputational compliance. / G.Kocziszky, M. Veres Somosi, T. O. Kobieliava // Труды 13-ї Міжнародної конф. «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–201», м. Харків, 6-8 грудня 2017 р. – С. 140–143.
15. Pererva P. Economicsubstantiation of outsourcing the information technologies and logistic services inthe intellectual and innovative activities of an enterprise / P. Pererva, V. Kuchynskyi, T. Kobieliava, A. Kosenko, O.Maslak // Eastern-European Journalof Enterprise Technologies. – 2021 – № 4 (13 (112)). – P. 6–14.
16. Берко А.Ю. Алгоритми опрацювання інформаційних ресурсів в системах електронної комерції / А.Ю Берко, В.А. Висоцька, Л.В. Чирун // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Інформаційні системи та мережі. – 2004. – № 519. – С.10–20.
17. Підпригора О. А. Право інтелектуальної власності України: навч. посібник для студентів юридичних вузів і факультетів університетів // О. А. Підпригора, О. О. Підпригора. – Київ: Юрінком Інтер, 2018. – 336 с.

References

1. Intelektualna vlasnist: mahisterskyi kurs : pidruchnyk / [P.H. Pererva ta in.]. – Natsionalnyi tekhnichnyi universytet "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut". – Kharkiv : Planeta-Print, 2019. – 1002 s.
2. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Elektronnyi resurs] : zakon Ukrainy : [pryiniato VR Ukrainy vid 10.06.2023 № 2763-IKh] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 2003. – № 40-44. – Ct. 356. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Pro naukovo-tekhnichnu informatsiiu [Elektronnyi resurs] : zakon Ukrainy : [pryiniato VR Ukrainy vid 19.04.2014 № 1170-VII] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 1993. – № 33. – Ct. 345. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3322-12#Text>
4. Pro naukovo-tekhnichnu diialnist [Elektronnyi resurs] : zakon Ukrainy : [pryiniato VR Ukrainy vid 31.03.2023 № 2849-IX] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 2016. – № 3. – Ct. 25. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3322-12#Text>
5. Pro zatverdzhennia Natsionalnogo standartu №4 «Otsinka mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti» [Elektronnyi resurs] : postanova Kabinetu Ministriv : [pryiniato vid 03.10.2007 № 1185]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text>
6. Pro elektronnu komertsiiu [Elektronnyi resurs] : zakon Ukrainy : [pryiniato VR Ukrainy vid 19.11.2022 № 2529-IX] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 2015. – № 45. – Ct. 410. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
7. Pro zakhyst prav spozhyvachiv [Elektronnyi resurs] : zakon Ukrainy : [pryiniato VR Ukrainy vid 19.11.2022 № 2529-IX] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). – 1991. – № 30. – Ct. 379. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
8. Pro zatverdzhennia Poriadku splaty zboriv za dii, poviazani z okhoronoiu prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti [Elektronnyi resurs] : postanova Kabinetu Ministriv : [pryiniato vid 30.05.2011 № 550] – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1716%2D2004%2D%EF&p=1113302200186125#Text>
9. Deiaki pytannia nadannia Ministerstvom osvity i nauky platnykh administratyvnykh posluh [Elektronnyi resurs] : postanova Kabinetu Ministriv : [pryiniato vid 23.12.2004 № 1716]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2011-%D0%BF#Text>
10. Konventsiiia pro zasnuvannia Vsesvitnoi orhanizatsii intelektualnoi vlasnosti vid 14 lypnia 1967 roku // Mytna entsyklopediia : u 2 t. / I. H. Berezniuk (vidp. red.) ta in. – Khm. : PP Melnyk A. A., 2013. – T. 1 : A – L. – 472 s.
11. Kirin R. S. Intelektualna vlasnist : pidruchnyk [Elektronnyi resurs] / R. S. Kirin, V. L. Khomenko, I. M. Korostashova. – DVNZ "Natsionalnyi himychnyi universytet". – D. : NHU, 2012. – Rezhym dostupu : <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/146614>
12. Kyrii V. V. Pidkhody do otsinky vartosti intelektualnoi vlasnosti v Ukraini / V.V. Kyrii, V.A. Shemshura // Materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konf. «Suchasni stratehii ekonomichnogo rozvytku: nauka, innovatsii ta biznesosvita», m. Kharkiv, 3 lystopada 2020 r. – S. 152–156.
13. Nerush Ye. I. Rozvytok metodiv stymuliuвання prodazh obektiv intelektualnoi vlasnosti [Elektronnyi resurs] / Ye. I. Nerush, A. E. Peredrii, P. H. Pererva // Materialy 10-yi Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konf. molodykh vchenykh ta studentiv z problem intelektualnoi vlasnosti «Zakonodavstvo Ukrainy u sferi intelektualnoi vlasnosti ta yoho pravozastosuvannia: natsionalni, yevropeiski ta mizhnarodni vymiry», m. Kyiv, 30 veresnia 2022 r. – S. 277-281. – Rezhym dostupu : https://drive.google.com/file/d/10xwRhkiSps3CHKtv-WHocYN5gkE_kJLM/view
14. Kocziszky G. Reputational compliance. / G.Kocziszky, M. Veres Somosi, T. O. Kobieliava // Trudy 13-yi Mizhnarodnoi konf. «Doslidzhennia ta optymizatsiia ekonomichnykh protsesiv «Optimum-201», m. Kharkiv, 6-8 hrudnia 2017 r. – C. 140–143.
15. Pererva P. Economicsubstantiation of outsourcing the information technologies and logistic services inthe intellectual and innovative activities of an enterprise / P. Pererva, V. Kuchynskiy, T. Kobieliava, A. Kosenko, O.Maslak // Eastern-European Journalof Enterprise Technologies. – 2021 – № 4 (13 (112)). – P. 6–14.
16. Berko A.Iu. Alhorytmy opratsiuvannia informatsiinykh resursiv v systemakh elektronnoi komertsii / A.Iu Berko, V.A. Vysotska, L.V. Chyrun // Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politekhnika". Informatsiini systemy ta merezhi. – 2004. – № 519. – S.10–20.
17. Pidopryhora O. A. Pravo intelektualnoi vlasnosti Ukrainy: navch. posibnyk dlia studentiv yurydychnykh vuziv i fakultetiv universytetiv // O. A. Pidopryhora, O. O. Pidopryhora. – Kyiv: Yurinkom Inter, 2018. – 336 s.